

Mircea MORARIU

TÂRGU MUREȘ

Legături primejdioase

Voce distinctă, cu un *sound* aparte în contextul literaturii dramatice românești contemporane, deopotrivă talentată prozatoare, dar perfect familiarizată cu strategiile de scriitură ce contribuie la autenticele diferențieri generice (relevante în acest sens fiind „exercițiile stilistice”, în sensul superior al sintagmei, din volumul *Teatru și alte povestiri*, apărut în 2003 la Editura UNITEXT), Alina Nelega nu se bucură deocamdată de atenția ce i s-ar cuveni. O atenție care să vină din partea teatrelor, la nivel local mereu aflate în căutare de texte noi, dar care nu observă că ele chiar există și nu sunt deloc puține în însuși spațiul autohton. În cazul în speță, faptul e cu atât mai bizar cu cât toate scrierile pentru teatru ale Alinei Nelega, despre care am eu știință că s-au jucat, de la *Nascendo* la *Hess* au însemnat tot atâtea izbânzi ce într-o viață teatrală normală ar fi trebuit să însemne imbolduri în vederea explorării felului postmodern, tensionat în care concepe scriitoarea dramaturgia. Sătulă să tot aștepte, autoarea și-a luat destinul de autor în propriile mâini, în sensul că a devenit regizorul propriilor lucrări. Or, în pofida faptului că nu prea cred în actorul-regizor, ba chiar încă și mai puțin în autorul-director de scenă, trebuie să admit că mai există și excepții fericite, una dintre ele fiind însăși Alina Nelega.

Așa stau lucrurile și în cazul spectacolului cu piesa *Kamikaze*, produs în cadrul programului *Underground* de Teatrul „Ariel” din Târgu Mureș. Textul se prezintă sub forma unui dialog corp la corp între un El și o Ea, dialog compus în realitate din juxtapunerea a două monoloage aflate în relație contrapunctică. Ajunși pe punctul de a deveni soț și soție, după o relație extrem de agitată, Cristian și Camelia au de fapt un singur punct comun, reprezentat de un anume Duke, personaj deopotrivă obscur și fascinant, marginal dar aflat tot timpul în centrul atenției, practicant de sporturi extreme și profet al vieții la extrem. Cristian, omul perfect, dar deopotrivă ființa perfect planificată, cu o existență ce-l predestina unei reușite sigure în viață, elev-model, student-model, medic-rezident model, chirurg cu faimă-model, l-a cunoscut pe motociclistul Duke, rebelul, atunci când, în urma unui accident ce l-a făcut „un hamburger din carne de om”, acesta i-a fost adus la serviciul de gardă. Doctorul a fost fascinat de pacientul său, acesta i-a impus dezordinea ca mod de viață, aducându-l aproape de exasperare. Fascinația s-a transformat în gelozie atroce în momentul în care Duke și-a exercitat puterile venite din violență asupra Cameliei, fata de care era îndrăgostit Cristian și care părea a fi intervenit în legătura primejdioasă dintre cei doi bărbați „cu autostopul”. Ca supremă răzbunare, doctorul, cel ce odinioară îi salvase viața lui Duke, pune la cale un accident ce-l va elimina pe rivalul său. În acest moment, intervine surpriza și schimbarea de roluri. Camelia îl cunoscuse cu mult mai devreme pe cel supranumit Duke, provenea din aceleași medii sociale ca și acesta, era familiarizată cu violența. Iar dacă până atunci se părea că învingător ar fi fost doctorul Cristian, gata să-și savureze trofeul numit Camelia, aceasta se sacrifică, devine *kamikaze*, spre a-i lua victoria celui cu care urma să se căsătorească. Ea e „cea mai puternică”, ea învinge.

În calitate de regizor, Alina Nelega apreciază cât se poate de corect că veritabilele energii ale spectacolului nu trebuie căutate într-o teatralitate îmbelșugată bazată pe semne exterioare, ci în text și în jocul actoricesc. Așa încât, principala ei grijă a fost să găsească doi actori „de susținere”, capabili să ducă acest violent „război al sexelor” și al orgoliilor. Am încredințarea că Elena Pirea-Todoran și Bogdan Farcaș au calitățile solicitate de rol și izbutesc să țină în mână deopotrivă spectacolul și spectatorii. Disputa personajelor, una pe viață și pe moarte, e creatoare de tensiune,

e dură, șocantă și violentă, regia „pe verticală” dovedindu-se aplicată și eficientă. Nici violențele de limbaj, nici cele de atitudine nu sunt gratuite, dramatismul jocului actoricesc rimează perfect cu cel intrinsec al textului, iar rezultatul e un fel de liturghie păgână, o nuntă a violenței, ce se urmărește cu sufletul la gură.

Teatrul „Ariel” din Târgu Mureș – Kamikaze de Alina Nelega. Un spectacol de Alina Nelega.
Cu: Elena Pirea Todoran și Bogdan Farcaș. Data premierei: 7 octombrie 2005.

Exercițiu de familiarizare

Într-un conspect scenic concentrat, ceea ce nu înseamnă obligatoriu că ar fi limitativ, intitulat *Undeva în Seciu*, regizoarea Barabás Olga ne propune propria-i viziune asupra uneia dintre cele mai cunoscute, mai jucate și mai dificile piese ale lui Bertolt Brecht, *Omul cel bun din Seciu*. Spectacolul se joacă sub egida Universității de Artă Teatrală din Târgu Mureș, iar la înfăptuirea lui participă deopotrivă actori componenți ai Trupeii „Tompá Miklos” de la Teatrul Național, ai Secției maghiare a Teatrului „Ariel” și, probabil, studenți ai instituției producătoare. Zic „probabil”, fiindcă în absența caietului de sală, instrument de informare absolut necesar în egală măsură pentru spectatorul nostru cel de toate serile, dar și pentru criticul de teatru, aproximările și ipotezele sunt explicabile, dar nicidecum scuzabile ori binevenite.

Regizoarea a redus semnificativ dimensiunile textului. A amputat, bunăoară, drastic partea de început, cea cu povestea măgilor, a eliminat o serie de songuri, a concentrat scene. Scenariul astfel obținut are meritul de a se prezenta logic, inteligibil, iar povestea e expusă cât se poate de limpede. Reprezentația începe pe un ton relativ jos, capătă mai apoi un plus de combustie interioară ce se menține ca atare în partea cea mai consistentă a spectacolului, dar pierde din altitudine către final. Cred că aceste oscilații, nu tocmai benefice, sunt o caracteristică a spectacolului, nu doar a reprezentației văzută de mine. Formula de expresie scenică e una pe linia minimalismului estetic, dar nicidecum reduționistă, și e susținută de un decor simplu semnat de Lukácsy Ildikó, ce are calitatea de a fi generator de situații dramatice sau chiar suplinitor de personaje. Bunăoară, prin mișcarea lui se sugerează venirea „lumiștilor”. E greu de spus cât de brechtiană ori de nebrechtiană e montarea, dacă distanțarea e una autentică ori nu tocmai. Într-o realizarea ei se face apel la elemente împrumutate din arsenalul ironiei și al comediei, fără ca personajele să expliciteze aceste soluții. Cert e că rezultatul experimentului propus de Barabás Olga se urmărește cu plăcere, meritul fiind deopotrivă al regizoarei, al scenografei, al autorului muzicii de scenă, Zénó Apostolache, dar și al actorilor care, toți, se mișcă cu dezinvoltură în cadrele stabilite, se arată stăpâni pe profesie și pe rol. Se cuvine, desigur, subliniată reușita actriței B. Fülöp Erzsébet, cu succes distribuită în rolul Sen De, tot la fel cum cuvinte de apreciere merită colegii ei de scenă, Tompa Klára (remarcabilă în rolul Văduvei), Berekméri Katalin, Sebestyén Aba (foarte bine în rolul Aviatorului), Puskás Gyözö, László Csaba, Bodolai Balázs, cu toții doritori să lase o impresie bună și cu toții adepți ai lucrului bine făcut. Am sentimentul că *Undeva în Seciu* reprezintă un izbit exercițiu de familiarizare cu dificila scriere a lui Brecht și nu exclud ca, mai devreme ori mai târziu, regizoarea să ne ofere șansa unui spectacol mai elaborat pe linia acordului fin și, neîndoindu-ne, mai izbit.

Universitatea de Artă Teatrală din Târgu Mureș – *Undeva în Seciu* după Bertolt Brecht;
Regia: Barabás Olga; Decorurile și costumele: Lukácsy Ildikó; Muzica de scenă: Zénó Apostolache.
Cu: B. Fülöp Erzsébet, Tompa Klára, Berekméri Katalin, Sebestyén Aba, Puskás Gyözö, László Csaba, Bodolai Balázs. Data reprezentației: 8 octombrie 2005.